

Redogörelse till riksdagen 2024/25:RS3

Redogörelse för verksamheten i riksdagens delegation till Interparlamentariska Unionen (IPU) 2024

Till riksdagen

Riksdagsstyrelsen överlämnar härmed i enlighet med 10 § lagen (2011:745) med instruktion för Riksdagsförvaltningen redogörelse för verksamheten i riksdagens delegation till Interparlamentariska Unionen (IPU) 2024.

Stockholm den 19 februari 2025

På riksdagsstyrelsens vägnar

Andreas Norlén

Ingvar Mattson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén, ordförande, Linda Lindberg (SD), Gunilla Carlsson (S), Johan Löfstrand (S), Henrik Vinge (SD), Vasiliki Tsouplaki (V), Jörgen Berglund (M), Elisabeth Thand Ringqvist (C), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Annika Hirvonen (MP).

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning	3
2 Församlingens roll, organisering och budget	5
3 Riksdagens delegation till församlingen	7
3.1 Delegationens sammansättning 2024	7
3.2 Utskottsfördelning	7
3.3 Särskilda uppdrag	8
4 Den svenska delegationens verksamhet 2024	10
5 Församlingens sessioner 2024	13
6 Församlingens övriga verksamhet 2024.....	14
7 Planer för verksamheten 2025	15
 <i>Bilaga</i>	
Antagna resolutioner och slutdokument 2024.....	16

1 Sammanfattning

Under 2024 debatterade IPU-församlingen huvudsakligen Rysslands krig mot Ukraina, kriget mellan Israel och Hamas, kränkningar av parlamentarikers mänskliga rättigheter, parlaments möjligheter att motverka internationell terrorism, jämställdhetsfrågor, möjligheter för unga människor att komma till tals inom organisationens medlemsparlament samt hur parlament kan spela en aktiv och konstruktiv roll inom vetenskap och forskning. Hållbarhetsfrågorna fortsatte att spela en central roll. De var bland annat föremål för en resolution i andra utskottet och de var också temat för huvudanförandet under höstförsamlingen.

Den interparlamentariska unionen (IPU) höll under 2024 två sessioner i Genève, i mars och i oktober. Församlingen anordnade därtill sin årliga parlamentariska utfrågning i Förenta nationernas (FN) högkvarter i New York i samarbete med FN:s generalförsamling. Temat för årets utfrågning var ”Att få slut på konflikter: Recept för en fredlig framtid” och valdes mot bakgrund av de växande spänningarna och det ökande antalet konflikter runt om i världen.

Under året antog församlingen tre resolutioner och ett särskilt brådskande ärende. Förutom de utskottsspecifika och förutbestämda ämnen som avhandlas vid varje session finns det även möjlighet att under vissa förutsättningar debattera och anta ett särskilt brådskande ärende (special emergency item).

I samband med höstförsamlingen riktade den geopolitiska 12-plus-gruppens medlemmar, efter inspel från den nordisk-baltiska kretsen, bland annat kritik mot att IPU:s nya president Tulia Ackson hållit ett enskilt bilateralt möte med Rysslands president Putin i samband med att hon närvarade vid BRICS-mötet i Sankt Petersburg i juli.

Kriget mellan Israel och Hamas debatterades vid församlingens båda sessioner, med fokus på krigets omfattande konsekvenser för civilbefolkningen. Debatten under vårförsamlingen gav inte tillräckligt stöd för ett särskilt brådskande ärende, och därför hade debatten under höstförsamlingen ett bredare anslag, om stödet för multilateralism i FN-systemet och andra globala institutioner, för att på så vis skapa den majoritet som krävs för ett gemensamt särskilt brådskande ärende.

Den svenska delegationen deltog under 2024 aktivt i utskottsarbetet under de båda huvudsessionerna, i plenum och i de två arbetsgrupper där svenska ledamöter har uppdrag – arbetsgruppen för vetenskap och teknologi samt högnivågruppen för bekämpande av terrorism och våldsbejakande extremism.

Stockholm den 19 februari 2025

Margareta Cederfelt (M)
ordförande

Björn Sondén
delegationssekreterare

2 Församlingens roll, organisering och budget

Den interparlamentariska unionen (IPU) inrättades 1889 och fungerar med sina 181 medlemsparlament som en plattform för parlamentarisk diplomati och främjande av samarbete och dialog mellan nationella parlament över hela världen. Att hjälpa till med att bygga upp demokratiska funktioner och fungerande parlament är en ständigt växande del av IPU:s verksamhet. Församlingen kallas även för den parlamentariska dimensionen av FN-samarbetet och följer därför valda delar av FN:s verksamhet, såsom vissa toppmöten.

I församlingen finns alla IPU:s 181 medlemsparlament representerade. Antalet parlamentariker liksom antalet röster per nationell delegation varierar med befolkningsstorleken – de största länderna (med över 100 miljoner invånare) har delegationer på tio ledamöter. Rösterna är knutna till ledamöterna personligen, vilket innebär att ett medlemsland kan uttrycka flera, och olika, uppfattningar vid en omröstning.

Utöver själva medlemsparlamenten kan även andra internationella organisationer bjudas in att söka observatörsstatus i församlingen och då medverka utan rösträtt. Därtill har IPU 15 associerade medlemmar, däribland exempelvis Europaparlamentet och parlamentariska organisationer på andra kontinenter.

Arbetets organisering

Plenarförsamlingen (IPU Assembly) är enligt stadgarna IPU:s viktigaste organ och sammanträder två gånger per år. Det är plenarförsamlingen som, genom sina resolutioner, uttrycker IPU:s uppfattning i olika politiska frågor. Administrativa beslut bereds i IPU:s exekutivkommitté, som består av 15 medlemmar och leds av IPU:s president. Beslut i dessa frågor tas sedan av IPU:s styrande råd, där IPU:s medlemsparlament är representerade av tre ledamöter. Styrande rådet har även möjlighet att tillsätta arbetsgrupper med uppgift att underlätta samarbetet mellan medlemsparlament i aktuella frågor.

Församlingens arbete bedrivs genom fyra permanenta utskott där varje medlemsparlament har en plats. Utskotten utarbetar förslag till resolutioner som därefter debatteras och antas av plenarförsamlingen. Utskottsarbetet leds av respektive utskotts byrå. I byrån ingår en representant från var och en av församlingens sex geopolitiska grupper. För närvarande finns följande utskott: det ständiga utskottet för internationell fred och säkerhet (Standing Committee on Peace and International Security), det ständiga utskottet för hållbarhetsfrågor (Standing Committee on Sustainable Development), det ständiga utskottet för demokrati och mänskliga rättigheter (Standing Committee on Democracy and Human Rights) och det ständiga utskottet för FN-frågor (Standing Committee on United Nations Affairs).

Det finns sex geopolitiska grupper inom IPU, vilka spelar en viktig roll i hur organisationen fungerar. Dessa grupper förbereder och samordnar ståndpunkter i nyckelfrågor på dagordningen vid varje församling, granskar lediga uppdrag som kan uppstå i IPU:s utskott och arbetsgrupper, samråder med sina medlemmar och nominerar kandidater till dessa uppdrag. Detta gör det bland annat möjligt för församlingen att verka för en rättvis geografisk representation inom IPU:s utskott och arbetsgrupper.

Fem av grupperna representerar Afrika, arabstaterna, Asien och Stillahavsområdet, Eurasien samt Latinamerika och Karibien. Den sjätte – känd som 12-plus-gruppen – består till största delen av europeiska nationer, tillsammans med andra västerländska stater som Kanada, Nya Zeeland och Australien. Sverige ingår i 12-plus-gruppen, som under 2024 hade 47 medlemmar.

IPU-sekretariatet förbereder beslutsunderlag och verkställer organisationens beslut. Sekretariatet har ett femtiotal anställda. Merparten av sekretariatet är baserat i IPU:s högkvarter i Genève. IPU har också två mindre kontor i New York och Wien för sina permanenta observatörer till FN och andra organisationer. De representerar IPU vid möten i FN-organ, samordnar parlamentariska utfrågningar och aktiviteter i FN och samarbetar med andra internationella organisationer.

Församlingens budget

Interparlamentariska unionen (IPU) fastställer de 181 medlemsparlamentens och de associerade medlemmarnas (15 regionala parlamentariska organisationer) bidrag till organisationens reguljära budget utifrån en fördelningsnyckel. Detta system är utformat med FN:s fördelningsnyckel som förebild och tar hänsyn till bruttonationalinkomst med justeringar för faktorer som skuldsättning och befolkning.

Den största delen av budgeten finansieras genom bidrag från organisationens medlemmar. Frivilliga bidrag från en rad olika aktörer, för att genomföra IPU:s programverksamhet, kompletterar de ordinarie budgetinkomsterna. Frivilligbidragen utgjorde 23 procent av den totala konsoliderade budgeten för IPU under 2024. Exempel på aktörer som bidrar med frivilliga bidrag till IPU:s programverksamhet enligt fleråriga avtal är exempelvis den svenska biståndsmyndigheten Sida och den kinesiska folkkongressen. Den samlade budgeten för organisationen under 2024 uppgick till cirka 18 miljoner schweiziska franc, inklusive frivilliga bidrag.

3 Riksdagens delegation till församlingen

3.1 Delegationens sammansättning 2024

Margareta Cederfelt (M), ordförande

Serkan Köse (S), vice ordförande

Mattias Karlsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD) (den 1–15 januari och den 23 oktober–)

Yasmine Eriksson (SD) (den 16 januari–22 oktober)

Janine Alm Ericson (MP)

Med anledning av IPU:s regler, som tillåter en utökad deltagarkrets från medlemsparlamenten vid de båda huvudförsamlingarna, ledde tredje vice talman Kerstin Lundgren delegationen under vårförsamlingen 2024.

3.2 Utskottsfördelning

Utskottet för internationell fred och säkerhet

Vårförsamlingen

Ordinarie ledamöter

Margareta Cederfelt (M)

Yasmine Eriksson (SD)

Arin Karapet (M)*

*Deltog som företrädare för arbetsmarknadsutskottet i riksdagen.

Höstförsamlingen

Ordinarie ledamöter

Serkan Köse (S)

Mattias Karlsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Utskottet för hållbarhetsfrågor

Vårförsamlingen

Ordinarie ledamöter

Serkan Köse (S)

Mattias Karlsson (SD)

Ersättare

Leila Ali Elmi (MP)*

*Ersatte Janine Alm Ericson (MP).

*Höstförsamlingen***Ordinarie ledamöter**

Serkan Köse (S)

Mattias Karlsson (SD)

Angelika Bengtsson (SD)

Utskottet för demokrati och mänskliga rättigheter*Vårförsamlingen***Ordinarie ledamöter**

Serkan Köse (S)

Mattias Karlsson (SD)

Ersättare

Leila Ali Elmi (MP)

*Höstförsamlingen***Ordinarie ledamöter**

Margareta Cederfelt (M)

Janine Alm Ericson (MP)

Ulrik Nilsson (M)*

*Deltog som företrädare för konstitutionsutskottet från riksdagen.

3.3 Särskilda uppdrag

Rådgivande arbetsgruppen för vetenskap och teknologi

Margareta Cederfelt (M) valdes till medlem i IPU:s rådgivande arbetsgrupp för vetenskap och teknologi vid vårförsamlingen 2024. Under höstförsamlingen valdes Cederfelt till vice ordförande för samma arbetsgrupp. Uppdraget innebär att leda gruppens arbete med att underlätta kontakten och dialogen mellan parlamentariker och forskarsamhället. Arbetsgruppen publicerade under 2024 bland annat en rapport om hur forskarvärlden interagerar med nationella parlament och tog fram ett slutgiltigt utkast till IPU:s stadga om etik i vetenskap och teknik, som antogs av plenarförsamlingen vid IPU:s höstförsamling. Inom ramen för IPU:s samarbete med FN deltog även arbetsgruppen vid ett högnivåmöte om FN:s nya hållbarhetsmål på FN:s högkvarter i New York.

Rådgivande högnivågruppen för bekämpande av terrorism och våldsbejakande extremism

Mattias Karlsson (SD) valdes till ordförande för den rådgivande högnivågruppen för bekämpande av terrorism och våldsbejakande extremism vid

vårförsamlingen 2024. Uppdraget innebär att leda gruppens arbete med att fungera som global parlamentarisk kontaktpunkt för parlamentarisk verksamhet med anknytning till terrorismbekämpning. Under 2024 enades arbetsgruppen bland annat om konkreta åtgärder för att förbättra situationen i den konflikt-drabbade Sahelregionen i norra Afrika, och en ad hoc-mekanism introducerades för att koordinera insatser för säkerhet, utbildning, miljö och utveckling i regionen. I uppdraget som ordförande ingår även att delta i 12-plus-gruppens styrgruppsarbete under 2024. Styrgruppen bereder ärenden inför gruppens ordinarie möten under IPU:s två huvudförsamlingar.

4 Den svenska delegationens verksamhet 2024

Delegationens egna möten

Under 2024 hölls tre delegationsmöten. Dessa möten var huvudsakligen interna möten med fokus på förberedelser inför den parlamentariska utfrågningen i FN i New York, vårförsamlingen i Genève och höstförsamlingen i Genève.

Vid det första delegationsmötet deltog en ledamot från arbetsmarknadsutskottet eftersom denne var inbjuden till vårförsamlingen som företrädare för fackutskott. Vid mötet deltog även chefen för enheten för FN-politik, konfliktfrågor och migration vid utrikesdepartementet. Syftet var att föredra aktuella FN-frågor inför den parlamentariska utfrågningen i FN:s högkvarter i februari.

I syfte att förbereda sig inför vårsessionen hade delegationen ett möte med enheten för nedrustning, icke-spridning och exportkontroll (NIS) vid utrikesdepartementet med anledning av ett resolutionsutkast med rubriken Addressing the social and humanitarian impact of autonomous weapon systems and artificial intelligence. Delegationen träffade också klimatambassadören vid utrikesdepartementet, som presenterade den linje som den svenska regeringen driver om partnerskap för klimatåtgärder som var föremål för ett resolutionsutkast i IPU:s andra utskott för hållbarhetsfrågor med rubriken Partnerships for climate action: Promoting access to affordable green energy, and ensuring innovation, responsibility and equity.

Vid det andra delegationsmötet deltog en ledamot från konstitutionsutskottet som var inbjuden till höstförsamlingen i Genève som företrädare för fackutskott med anledning av en resolution om artificiell intelligens (AI), mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Tanken är att en ledamot från ett relevant utskott kan bidra med nya perspektiv och fackkunskaper under sessionen.

Vid det tredje delegationsmötet deltog riksdagens talman digitalt för att få inspel om delegationens förslag att bjuda in en yngre ledamot till höstförsamlingen genom finansiering av medel från Braathens fond (se mer information om fonden nedan).

Interparlamentariska gruppen i riksdagen

Delegationen utgör styrelse för den så kallade interparlamentariska gruppen i riksdagen som är ett nätverk, öppet för alla intresserade ledamöter. Den interparlamentariska gruppen förfogar över stiftelsen Braathens fond som förvaltar drygt 8 miljoner kronor som ska användas för den interparlamentariska gruppens verksamhet, exempelvis för seminarieverksamhet eller stipendier. Gruppen höll årsmöte i maj.

Nordiskt samarbete

Inom den nordiska IPU-kretsen finns ett samarbete inför, under och efter de två årliga sessionerna, och ledamöterna har vanligtvis två nordiska möten årligen för förberedande diskussioner. Syftet med dessa möten är att lyfta upp gemensamma nordiska prioriteringar inför sessionerna och om möjligt finna en gemensam nordisk linje. Detta avser bland annat ändringsförslag på resolutioner och lediga uppdrag i församlingen. Värdskapet för gruppens möten roterar årsvis mellan de nordiska delegationerna, och under 2024 stod den norska IPU-delegationen värd för två möten.

Under isländskt värdskap koordinerade de nordiska ambassaderna i Washington D.C. ett gemensamt program i februari. I programmet ingick bland annat dragningar om det aktuella läget i amerikansk inrikespolitik inför valen i november, situationen i Ukraina, handelsrelationerna mellan EU och USA samt handelskriget mellan USA och Kina. Ledamöterna träffade vidare den biträdande ministern för europeiska och eurasiska frågor vid USA:s utrikesdepartement. Ledamöterna höll också möten med intresseorganisationer, tjänstemän på det amerikanska utrikesdepartementet och i den amerikanska kongressen.

Nordisk-baltiskt samarbete

Till följd av Rysslands invasion av Ukraina har även kontakterna fördjupats mellan de nordiska och baltiska länderna och på estniskt initiativ hölls ett nordisk-baltiskt NB8-möte under höstförsamlingen, då bland annat IPU:s presidents enskilda bilaterala möte med Rysslands president Putin uppmärksammades, vilket ledde till en gemensam skrivelse i NB8-kretsen. De nordisk-baltiska inspelen delades till 12-plus-gruppen och låg sedan till grund för ett uttalande av 12-plus-gruppens ordförande om Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Därtill ifrågasatte 12-plus-gruppen i plenum lämpligheten i IPU:s presidents enskilda bilaterala möte med Rysslands president Putin under BRICS-mötet i juli.

Övriga möten

Den svenska delegationen till IPU höll bilaterala möten under såväl vår- som höstförsamlingen. Bland annat hölls ett antal möten med parlamentariska företrädare för den muslimska världen under vårförsamlingen.

Seminarier

Delegationen arrangerade ett lunchseminarium i riksdagens rum i september på temat AI och nationella parlaments engagemang för att stödja såväl utveckling som rättssäkerhet. Experter på AI och demokratifrågor från Internationella IDEA och Försvarshögskolan deltog som panellister. Ett Braathens fond-

seminarium ägde rum i december med chefen för International Foundation for Electoral Systems (IFES), med fokus på en eftervalsanalys av det amerikanska valet i november mot bakgrund av en bred global kontext under det så kallade supervalåret 2024.

Övrig interaktion i riksdagen

En interaktion mellan riksdagens utrikesutskott och den svenska delegationen till IPU ägde rum i februari, då delegationens ordförande höll en dragning om IPU och den svenska delegationens arbete för utskottet. Delegationens presidium deltog även under året i talmannens delegationspresidiemöten.

5 Församlingens sessioner 2024

Beslut under vårförsamlingen i Genève

Inför vårförsamlingen fanns det två utkast till resolutioner, beredda i IPU:s utskott: Addressing the social and humanitarian impact of autonomous weapon systems and artificial intelligence (bereddes i utskottet för internationell fred och säkerhet) och Partnerships for climate action: Promoting access to affordable green energy, and ensuring innovation, responsibility and equity (bereddes i utskottet för hållbarhetsfrågor) samt ett förslag till ett särskilt brådskande ärende om situationen i Israel och Gaza och ett om fria och rättvisa val i Venezuela. De två förstnämnda resolutionsutkasterna godkändes av församlingen medan de två sistnämnda om särskilt brådskande ärenden inte fick den kvalificerade majoritet som krävs för att godkännas.

Beslut under höstförsamlingen i Genève

Inför höstförsamlingen fanns det ett utkast till resolution, berett i IPU:s utskott för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer: The impact of artificial intelligence on democracy, human rights and the rule of law. Det fanns också ett utkast till ett särskilt brådskande ärende om behovet av multilateralism: Response by parliamentarians to the urgent plea by the UN Secretary-General to recommit to multilateralism for global peace, justice and sustainability. Resolutionen godkändes och det särskilt brådskande ärendet om multilateralism fick den kvalificerade majoritet som krävdes för att det skulle kunna antas av församlingen.

6 Församlingens övriga verksamhet 2024

Den parlamentariska FN-utfrågningen i New York

I februari hölls den årliga parlamentariska FN-utfrågningen i New York, samarrangerad av IPU och FN. Årets tema var ”Att få slut på konflikter: Recept för en fredlig framtid” och valdes mot bakgrund av de växande spänningarna och det ökande antalet konflikter runt om i världen men även som förberedelse inför FN:s framtidstoppmöte som hölls senare under året. Omkring 200 parlamentariker från 50 länder deltog. Mötet öppnades av IPU:s president Tulia Ackson och FN:s generalförsamlings ordförande Dennis Francis.

Programmet, som finns på organisationens hemsida, omfattade sju paneldiskussioner med experter på internationell fred och säkerhet och en särskild dragning om parlamentarisk diplomati för fred: God praxis och gemensamma utmaningar. Frågeställningar som lyftes fram var exempelvis utmaningarna med att stärka respekten för internationell rätt, normer och åtaganden, genomföra en reform av FN:s säkerhetsråd, hantera klimatförändringar, väpnade konflikter och AI samt nya teknologiers inverkan på konflikter och social rättvisa.

7 Planer för verksamheten 2025

Interparlamentariska unionen planerar att fortsätta sitt arbete för demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhetsfrågor och hållbarhetsfrågor. Inom ramen för demokratifrågor fortsätter IPU att aktivt prioritera att få in fler kvinnor och yngre ledamöter i politiska församlingar. Agenda 2030 kommer även fortsättningsvis att stå i fokus för organisationen. IPU förväntas emellertid också fortsätta att fungera som ett forum, där man försöker hitta samsyn på betydande globala utmaningar som Rysslands anfallskrig mot Ukraina och kriget mellan Israel och Hamas.

BILAGA

Antagna resolutioner och slutdokument 2024

För texter, se församlingens hemsida: www.ipu.org.

1. Addressing the social and humanitarian impact of autonomous weapon systems and artificial intelligence – resolution antagen i IPU:s första utskott under 148:e församlingen.
2. Partnerships for climate action: Promoting access to affordable green energy, and ensuring innovation, responsibility and equity – resolution antagen i IPU:s andra utskott under 148:e församlingen.
3. The impact of artificial intelligence on democracy, human rights and the rule of law – resolution antagen i IPU:s tredje utskott under 149:e församlingen.
4. Response by parliamentarians to the urgent plea by the UN Secretary-General to recommit to multilateralism for global peace, justice and sustainability – särskilt brådskande ärende antaget under IPU:s 149:e församling.
5. Parliamentary diplomacy: Building bridges for peace and understanding – slutdokument antaget under IPU:s 148:e församling.
6. Harnessing science, technology and innovation (STI) for a more peaceful and sustainable future – slutdokument antaget under IPU:s 149:e församling.